

Соломія ШПИТ

здобувачка освітньо-професійної програми

«Менеджмент», ЗУНУ

Науковий керівник – Ольга ДЯКІВ, канд. екон. наук,

доцент, доцент кафедри менеджменту,

публічного управління та персоналу

Західноукраїнського національного університету

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: РОЛЬ ТРИСТОРОННЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Сучасний розвиток економіки характеризується активною цифровізацією, глобалізаційними процесами та швидкою трансформацією ринку праці. Впровадження новітніх технологій, автоматизація виробництва, розвиток штучного інтелекту та цифрових платформ змінюють структуру зайнятості, вимоги до компетентностей працівників і характер професійної діяльності. Однією з важливих проблем сучасного ринку праці є дисбаланс між освітніми результатами випускників і практичними вимогами бізнесу. Це зумовлює необхідність пошуку нових підходів до організації освітнього процесу, які забезпечуватимуть тісну взаємодію між освітою та ринком праці. У цьому разі особливого значення набуває формування інтегрованої моделі взаємодії між основними суб'єктами – закладом вищої освіти (ЗВО), студентом і роботодавцем.

У сучасному суспільстві освіта вже давно перестала бути ізольованим процесом передачі знань від викладача до студента. Вона трансформується у складну систему взаємозв'язків, що безпосередньо пов'язана з економічними процесами, розвитком технологій та потребами ринку праці. У таких умовах особливого значення набуває ефективна взаємодія трьох основних учасників освітнього процесу – студента, закладу вищої освіти та роботодавця.

Цю взаємодію доцільно уявити у вигляді рівностороннього трикутника, де кожна сторона має однакову вагу і впливає на інші. Від узгодженості дій та очікувань кожного з учасників залежить

кінцевий результат - формування компетентного, конкурентоспроможного фахівця, здатного адаптуватися до сучасних викликів.

Студент є активним суб'єктом освітнього процесу, який не лише засвоює знання, а й формує власну траєкторію професійного розвитку, розвиває цифрові навички, набуває практичного досвіду та адаптується до вимог ринку праці. Він є центральною фігурою, навколо якої формується освітній процес. Вибір закладу вищої освіти є одним із перших важливих кроків, що визначає подальший професійний розвиток молодшої людини. Це рішення залежить від багатьох чинників: престижності університету, популярності спеціальності, рекомендацій батьків і друзів, фінансових можливостей, а також географічного розташування закладу [5].

Проте на практиці цей вибір не завжди є усвідомленим і стратегічно обґрунтованим. Часто абітурієнти орієнтуються на тенденції або суспільні стереотипи щодо «престижних» професій, не враховуючи власні здібності та реальний попит на ринку праці. У підсумку це може призводити до втрати мотивації під час навчання або навіть зміни професійного напрямку в майбутньому. Після вступу до ЗВО студент формує очікування щодо освітнього процесу. Він прагне отримати не лише теоретичні знання, й практичні навички, які можна застосувати у професійній діяльності. Важливими є також можливості для стажування, участі у проектах, розвитку комунікативних навичок та формування професійного мислення. Однак реальність часто виявляється складнішою. Студенти нерідко стикаються з переважанням теоретичного матеріалу, обмеженою кількістю практичних занять та

недостатньою інтеграцією сучасних технологій у навчальний процес. Це змушує їх самостійно шукати додаткові джерела знань – онлайн-курси, тренінги, стажування або навіть перший досвід роботи ще під час навчання. Таким чином, студент у сучасних умовах має бути не пасивним споживачем знань, а активним учасником процесу, який бере відповідальність за власний розвиток, постійно вдосконалює свої навички та адаптується до змін.

Заклад вищої освіти виконує основну функцію у цьому трикутнику, виступаючи посередником між студентом і ринком праці. Основним завданням університету є формування у студента системи знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Сучасний університет має не лише передавати знання, а й створювати середовище для розвитку критичного мислення, креативності, здатності до аналізу та ухвалення рішень. Важливою складовою є також формування академічної доброчесності, відповідальності та навичок самонавчання. Водночас університет має певні очікування від студентів. Останні мають бути активними, мотивованими, готовими до самостійної роботи та відкритими до нових знань. Проте не всі студенти відповідають цим вимогам, що створює додаткові труднощі у навчальному процесі. Серед основних проблем сучасної системи вищої освіти варто виокремити застарілість навчальних програм, які не завжди відповідають швидким змінам у технологічному та економічному середовищі. Часто навчальний процес орієнтований на передачу теоретичних знань, тоді як практична складова залишається недостатньо розвиненою. Ще однією важливою проблемою є обмежена співпраця з роботодавцями. У багатьох випадках вона має формальний характер і не забезпечує реальної інтеграції студентів у професійне середовище. У результаті університети не завжди можуть оперативно реагувати на зміни ринку праці та адаптувати свої освітні програми. Основним чинником початку активної інноваційної діяльності у більшості університетів є прагнення до лідерства на ринку освітніх послуг [2, С.483].

Роботодавець є третьою основною стороною трикутника, яка безпосередньо оцінює ефективність освітнього процесу. Саме він формує вимоги до майбутніх фахівців і визначає, які компетенції є актуальними у сучасних умовах. Сьогодні роботодавці очікують від випускників не лише поглиблених теоретичних знань, а й практичної готовності до виконання професійних завдань. Особливого значення набувають так звані «м'які» навички: комунікація, робота в команді, відповідальність, здатність до швидкого навчання та адаптації. Проте часто виникає ситуація, коли випускники не відповідають цим вимогам. Вони мають достатній рівень теоретичної підготовки, але не володіють практичними навичками або досвідом роботи. У підсумку роботодавці змушені витратити додаткові ресурси на навчання нових працівників. Крім того, роботодавці висувають певні вимоги до університетів. Вони очікують оновлення навчальних програм, впровадження сучасних методів навчання, розвитку практичної підготовки та активного залучення бізнесу до освітнього процесу [4]. Однак відсутність системної співпраці між освітою і бізнесом часто ускладнює реалізацію цих очікувань.

Незважаючи на очевидну необхідність тісної співпраці, взаємодія між студентом, університетом і роботодавцем супроводжується низкою проблем. Однією з основних є невідповідність очікувань: студенти прагнуть отримати практичні навички, університети зосереджуються на теорії, а роботодавці очікують готових спеціалістів. Важливою проблемою також є недостатній рівень комунікації між університетами та роботодавцями [1]. Відсутність зворотного зв'язку призводить до того, що навчальні програми не враховують реальні потреби ринку праці.

Ще одним чинником є формалізація освітнього процесу, коли головною метою стає отримання диплома, а не реальних знань і навичок. Це знижує мотивацію студентів і негативно впливає на якість підготовки фахівців. Додатковим викликом є швидкі зміни у світі, пов'язані з розвитком технологій та глобалізацією. Освітня

система не завжди встигає адаптуватися до цих змін, що посилює розрив між теорією і практикою.

Для підвищення ефективності взаємодії необхідно впроваджувати комплексні зміни, які охоплюватимуть усі сторони трикутника. Насамперед важливо модернізувати навчальні програми відповідно до сучасних вимог ринку праці та регулярно їх оновлювати. Значну роль може відігравати розвиток дуальної освіти, яка поєднує навчання в університеті з практичною діяльністю на підприємствах. Це дає змогу студентам отримувати реальний досвід роботи ще під час навчання. Не менш важливим є залучення роботодавців до освітнього процесу. Вони можуть брати участь у проведенні практичних занять, розробці навчальних програм, організації стажувань та оцінюванні результатів навчання [3]. Зі свого боку, студенти мають усвідомлювати власну відповідальність за майбутню кар'єру, активно розвивати як професійні, так і особистісні навички, бути відкритими до нових можливостей та постійного навчання.

Отже, взаємодія студента, закладу вищої освіти та роботодавця є складною багаторівневою системою, яка визначає якість підготовки фахівців у сучасному суспільстві. Ефективність цієї взаємодії залежить від узгодженості дій, рівня комунікації та готовності кожної зі сторін до змін.

Гармонійна співпраця в межах цього «трикутника» дає змогу подолати розрив між теорією і практикою, підвищити рівень працевлаштування випускників та забезпечити розвиток економіки. Саме тому вдосконалення цієї взаємодії має бути одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти. Важливою особливістю моделі є її здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища, зокрема цифровізації та глобалізації, що дає можливості формувати новий тип фахівця – мобільного, компетентного, інноваційного та соціально відповідального.

Список використаних джерел:

1. Бутас В. Бутас В. Бутас Н. Проблеми регулювання взаємодії освітніх послуг та ринку праці URL:

https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16867/1/PIONBUG_2020_P067-069.pdf

2. Дяків О. Фактори впливу на середовище інноваційного університету. *Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення України у повоєнні часи: виклики, стратегічні пріоритети, ресурсне забезпечення, потенціал майбутнього розвитку»*. Вінниця: Донну. 2024. С. 483-485. URL: <https://jrupp.donnu.edu.ua/issue/view/547>
3. Михайлишина Д., Телетьон А. Як сприяти співпраці між університетами та бізнесом? https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/%D0%AF%D0%BA_%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B8_%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96_%D0%BC%D1%96%D0%B6_%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%BE%D0%BC.pdf
4. Ситник О.Ю. Взаємодія роботодавців та вищих навчальних закладів в контексті стабілізації освітніх міграційних потоків URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/7db98d51-b46f-47e3-acbb-b6ebf6c65c9b/content>
5. Шевчук Я. За якими критеріями абітурієнти обирають навчальний URL: <https://ugi.edu.ua/za-yakymy-kryteriyamy-abituriyenty-obyayut-navchalnyj-zaklad-u-2023-roczy/>